

Tekoälyn hyödyntäminen talvikunnossapidossa

Diplomityö
Roope Palomaa

JYVÄSKYLÄ

RAMBOLL

Kuva: Riikka Kaakkurivaara

Kohti optimoitua kunnossapitoa

- **Tavoite:** Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten tekoälyllä voitaisiin edistää talvikunnossapidon prosessia hankintapäätöksestä aina operatiivisiin toimenpiteisiin asti Jyväskylän kaupungissa.
- **Menetelmät:** Kirjallisuuskatsauksessa perehdyttiin tekoälyä koskevaan ajankohtaiseen tutkimustietoon ja käytäntöihin liittyen katujen sekä teiden talvikunnossapitoon. Työn kokeellisessa osassa asiantuntijahaastatteluilla kartoitettiin Jyväskylän talvikunnossapidon prosessin nykytila ja pyrittiin löytämään kehittämistarpeet sekä tekoälyn sovellusmahdollisuudet.
- **Lopputulos:** Tekoälyratkaisun raamit sekä tiekartta, jonka avulla Jyväskylän kaupungin talvikunnossapidon prosessia voidaan kehittää asteittain. Toimilla voidaan saavuttaa hyödyllisiä tuloksia jo tiekartan alkuvaiheessa esitetyillä piloteilla.

Asiantuntijahaastattelut

- Haastatteluita järjestettiin 10 kappaletta
  - 5kpl talvikunnossapidon prosessiin
  - 5 kpl tekoälyyn ja sen mahdollisuuksiin
- Talvikunnossapidon prosessin asiantuntijoiden haastatteluiden perusteella kartoitettiin Jyväskylän kaupungin talvikunnossapidon prosessin tilannekuva sekä kehityskohteet
- Tekoälyn asiantuntijoiden haastatteluilla selvitettiin ajantasaisin tieto erilaisista ratkaisuksista sekä niiden toimivuus talvikunnossapidon kontekstissa

Haastateltava	Rooli	Organisaatio-tyyppi	Asiantuntemus	Haastattelu-päivämäärä
1	Vastuhenkilö	Kohdeorganisaatio	Talvihoidon kokonaisuus	08.08.2025
2	Tietohallinnan asiantuntija	Kohdeorganisaatio	Tiedon hallinta ja tiedolla johtaminen	13.08.2025
3	Talouden asiantuntija	Kohdeorganisaatio	Talouden hallinta	06.08.2025
4	Ulkoinen asiantuntija	Kohdeorganisaatio	Talvikunnossapidon operatiivisen toiminnan kehitystyö	08.08.2025
5	Vastuhenkilö	Kohdeorganisaatio	Talvikunnossapidon kehitystyö	29.08.2025
6	Professori	Yliopisto	Generatiiviset kielimallit ja niiden soveltaminen	21.08.2025
7	Lehtori	Yliopisto	Neuroverkot, koneoppimis- ja kielimallit	11.08.2025
8	Tutkija	Yliopisto	Tekoälyagentit ja tiedon virtaus	15.08.2025
9	Professori	Yliopisto	Vektoritietokannat ja tiedon vektorointi	13.08.2025
10	Professori	Yliopisto	Generatiiviset kielimallit ja niiden soveltaminen	22.8.2025

Miksi tekoälyä tarvitaan?

Päästövähennykset

Jyväskylän tavoitteena on vähentää liikenteen päästöjä 40% vuoteen 2030 mennessä. Optimoidut toimenpiteet voivat tehostaa reittejä ja tehtyjä toimenpiteitä vähentäen päästöjä.

Kustannustehokkuus

Talvikunnossapito on merkittävä vuosittainen menoerä. Resurssien oikea-aikainen kohdentaminen vähentää turhia toimenpiteitä ja resurssien käyttöä.

Turvallisuus & Laatu

Ennakoivat toimenpiteet takaavat turvallisen ja toimivan verkon. Oikea-aikaiset toimenpiteet vähentävät onnettomuuksia ja parantavat saavutettavuutta

Nykytila: omajohtoinen malli

Dynaaminen toimintamalli

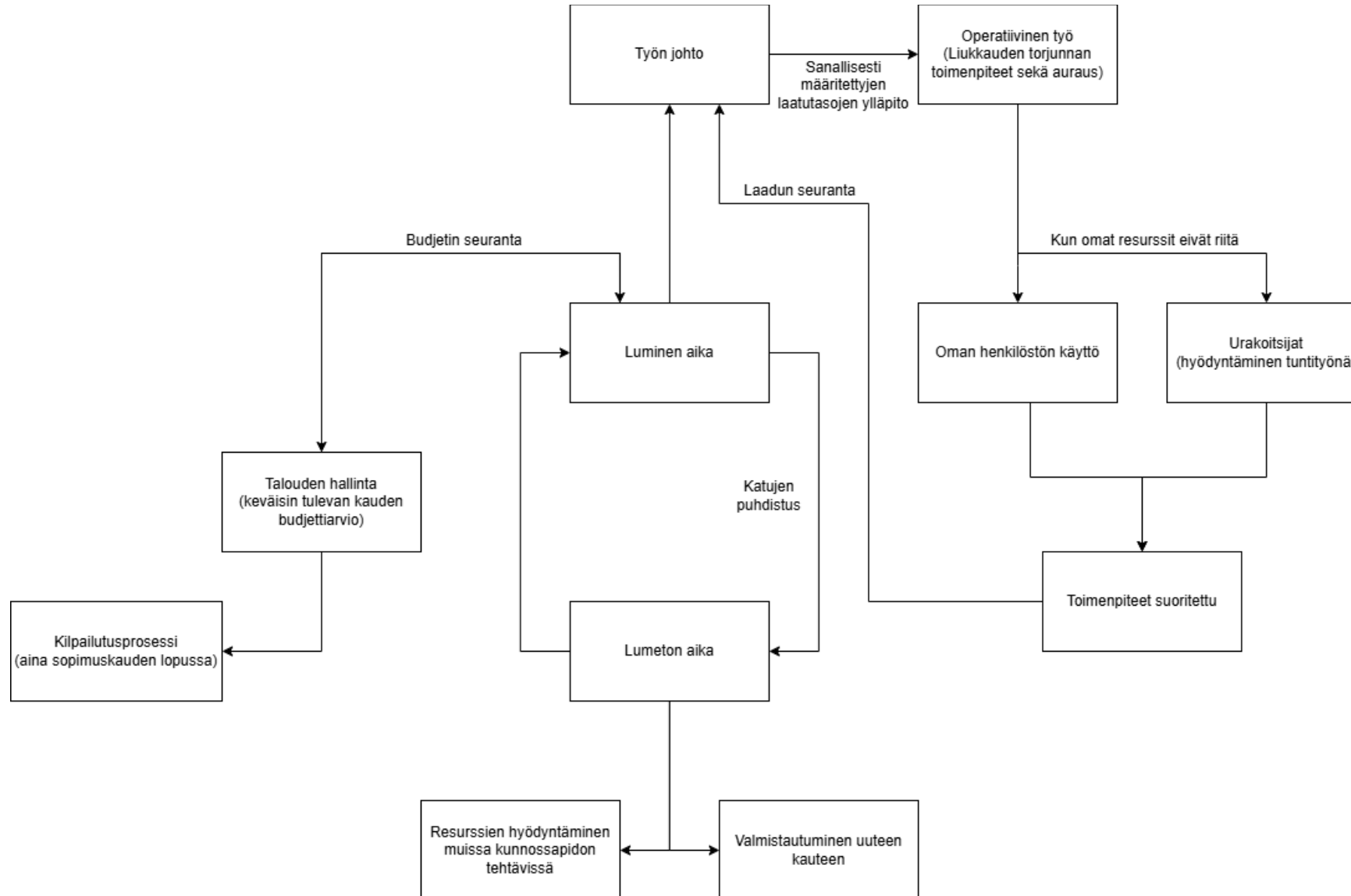
- **Joustavuus:** Kaupunki johtaa prosessia itse ja ostaa urakoitsijoilta työtä tuntiperusteisesti ilman takuutunteja tai alueurakoita
- **Laatutavoitteet:** Katujen tai kadunosien tavoiteltu taso on määritelty sanallisesti tarkkojen mitattavien kynnysehtojen sijaan
- **Kalusto:** Kaduille tai kadunosille on määritelty sille parhaiten sopivin kalusto, jolla sitä hoidetaan yli aluerajojen

Haasteet

Manuaalinen työ: Tilannekuvan ylläpito ja raportointi vaativat paljon käsityötä

Ennakointi: Reagointi on usein sääriippuvaista eikä ennakoivaa

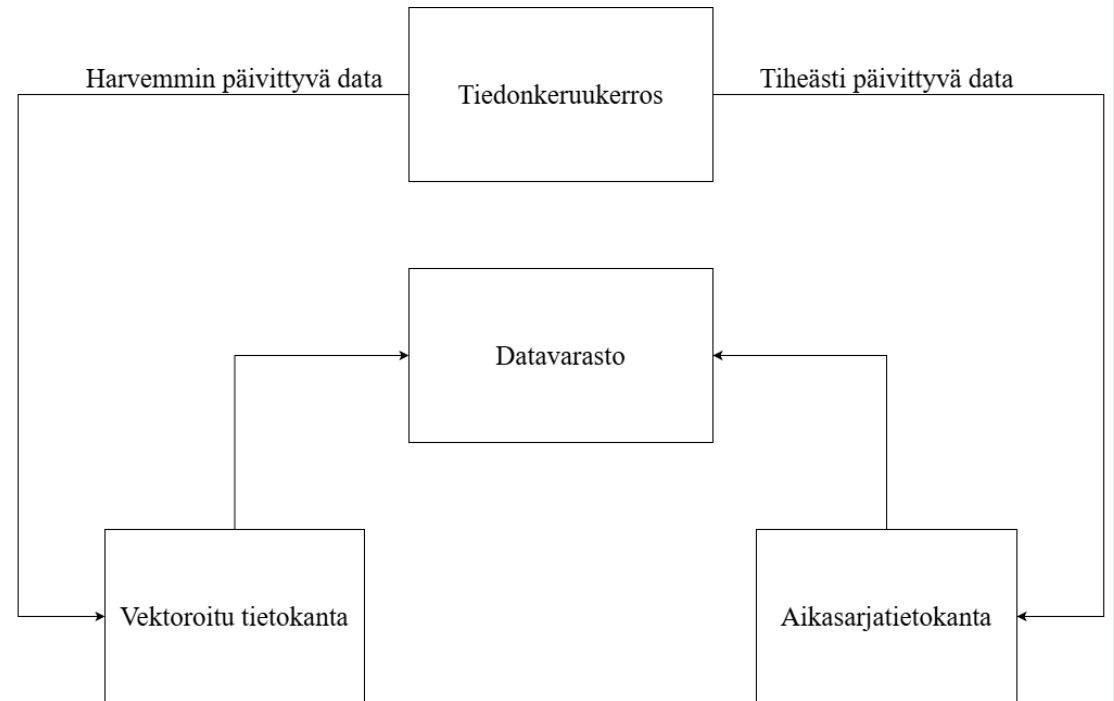
Nykytila: omajohtoinen malli

Datan merkitys

“Huono data johtaa huonoihin tuloksiin”

- Haastatteluissa asiantuntijat korostivat, että tekoälyä ei voida hyödyntää juurikaan, jos pohjadata ei ole kunnossa.
  - Eri tietolajeja yhdistämällä voidaan rakentaa kattava tilannekuva, digitaalinen kaksonen, joka peilaa Jyväskylän katuverkon tilannetta.
    - → Antaa konteksti-ikkunan tekoälyratkaisulle, johon pohjautuen se voi tuottaa relevantteja lopputuloksia
  - Haasteet: Pirstoutuneet järjestelmät, epäyhtenäiset käytännöt, datan laatu ja saatavuus
  - Vahvuudet: Yhteistyö ja datalähteiden määrä
- Datan harmonisointi ja vakiointi

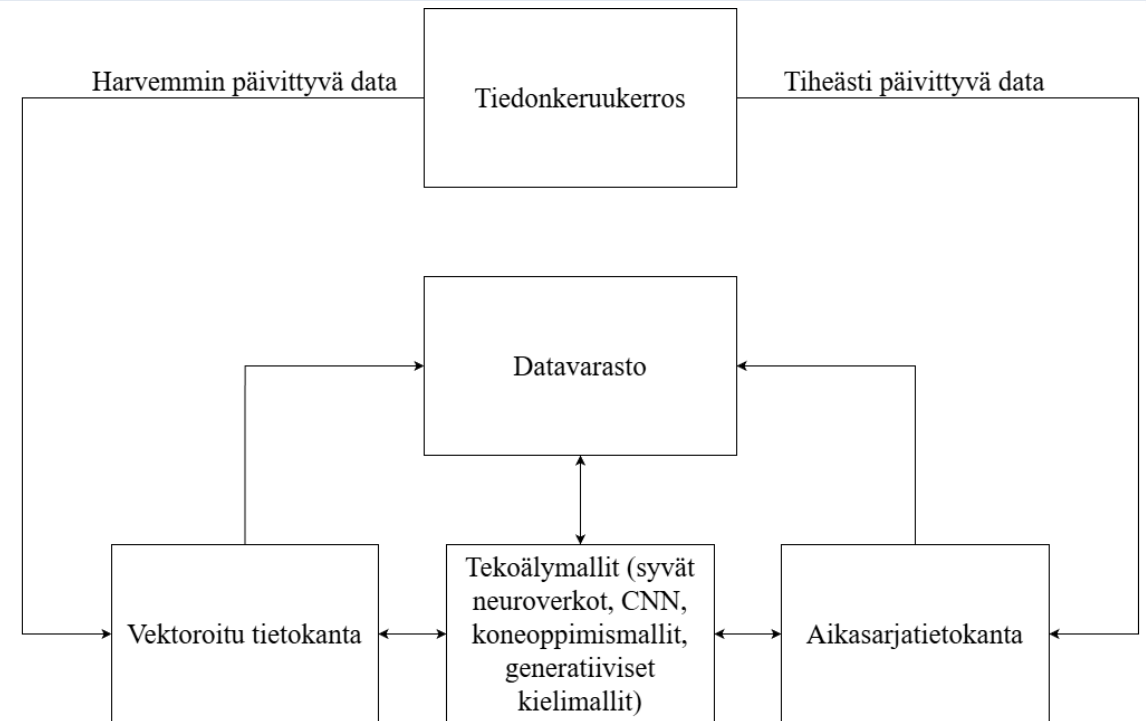

Tekoälyratkaisut

Suuret kielimallit: Luonnollisen kielen ymmärrys

Syvät neuroverkot: Datan analysointi ja trendien tunnitus

Koneoppimismallit: Dynaaminen reittioptimointi ja toimenpidetarpeiden ennustus

Riskit ja hallinta

Data: Saatavuus, laatu, katkokset

→ Datan validointi ja virheiden sieto

Mallit: Black box, kielimallien hallusointi

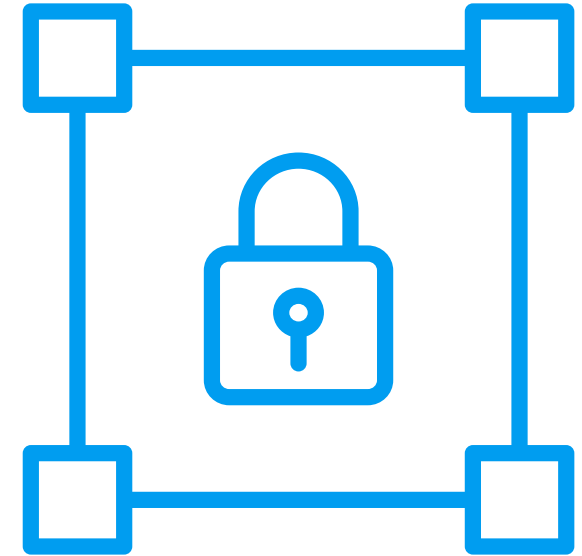
→ Selitettävyys, rajoitettu toimivalta, feedback-loop, testaus

Organisaatio: Osaaminen ja muutosvastarinta

→ Koulutus, viestintä, varhaiset onnistumiset

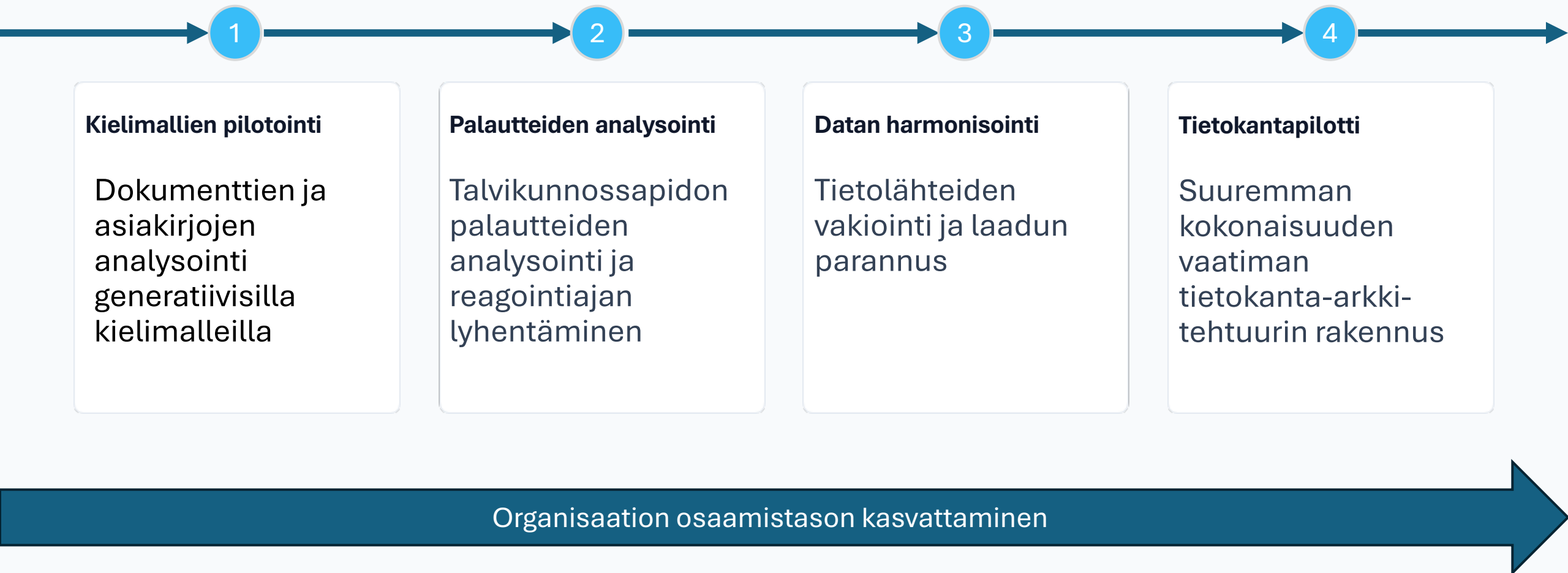
Tietoturva: Datan varastointi

→ Dokumentointi ja säädösten noudattaminen

Lyhyen aikavälin kehityspolku

Tavoite: Konkretisoida tekoälyn hyötyjä rajatussa mittakaavassa

Pitkän aikavälin kehityspolku

Tavoite: Skaalataan yksittäiset pilotit osaksi kokonaisvaltaista tekoälypohjaista talvikunnossapidon hallintajärjestelmää

Digitaalinen kaksonen

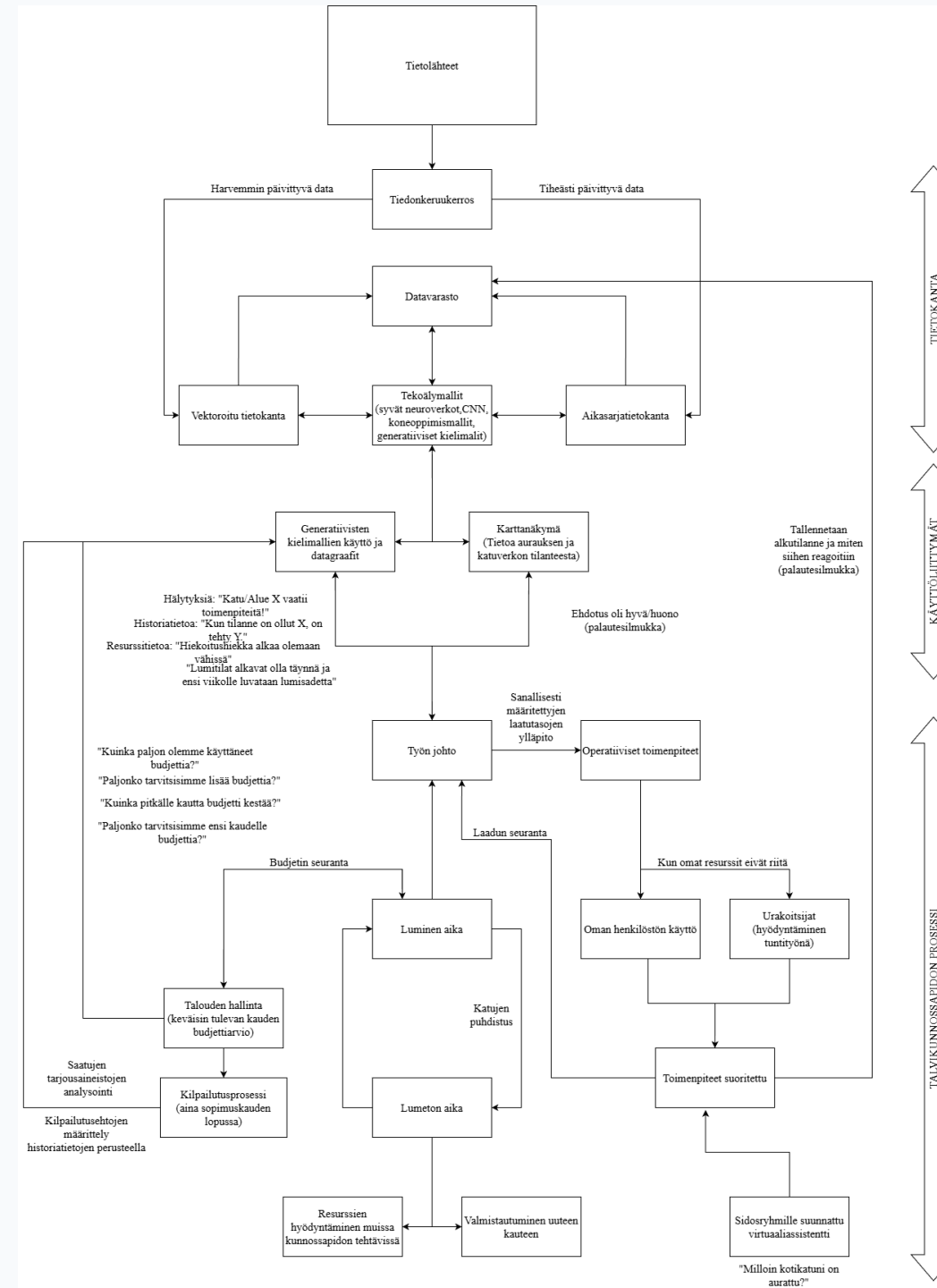
Järjestelmä on monikerroksinen kokonaisuus:

Tiedonkeruukerros: Datan käsittely

Tietokannat: Datan säilytys

Älykäs ydin: Tekoälymallit prosessoivat dataa

Käyttöliittymät: Roolipohjaiset näkymät

Johtopäätökset

Muutos toimintatavassa

Tekoäly mahdollistaa siirtymän olosuhteisiin reagoivasta toimintavasta kohti ennakoivaa ja ennaltaehkäisevää toimintaa. Tämä tasoittaa resurssipiikkejä ja parantaa katu- tai tieverkon käyttäjien kokemaa palvelun laatua.

Edellytykset onnistumiselle

Teknologia ei ole este vaan mahdollistaja. Suurin työ on tehtävä datainfrastruktuurin yhtenäistämässä ja organisaatiokulttuurin kehittämisessä.

Roope Palomaa

Roope.palomaa@ramboll.fi

Diplomityö: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:oulu-202512167429>

Kuva: Kaisa Ristimella